Scris de Apopi Mariana Diana
Joi, 28 Noiembrie 2013 10:58 -

Michael Banton într-una din cărţile sale realizează o introducere extrem de competentă în problematica dicriminării, a problemelor sociale pe care le generează aceasta, a modului în care poate fi localizată precum şi a legislaţiei internaţionale care furnizează remedii şi protecţii împotriva discriminării. Şi totuşi în ce măsură ne priveşte această problemă a discriminării? C ât de actuală şi cât de acută este ea?
Probabil că este utilă, cât şi necesară, o scurtă prezentare a modului în care poate fi abordată problematica discriminării în cazul societăţii româneşti. Din punct de vedere etimologic, a discrimina înseamnă a face distincţie clară între anumite obiecte, a stabili o graniţă, o diferenţiere plecând de la trăsăturile lor distinctive. Totuşi, astăzi, cuvântul discriminare se încarcă cu o conotaţie negativă: a discrimina, în limbajul obişnuit,
nu
mai înseamnă pur şi simplu a separa, ci a separa ierarhizând, tratând mai rău tocmai pe cei ce vor fi identificaţi drept victime ale discriminării. Astfel, discriminarea se defineşte prin diferenţă sau distincţie interzisă deoarece este nelegitimă, arbitrară. Discriminarea este o acţiune individuală, dar dacă membrii aceluiaşi grup sunt trataţi sistematic în mod similar, aceasta constituie şi un patern social de comportament agregat (Michael Banton, 1998).

În ştiinţele sociale termenul face trimitere, în general, la un tratament prejudiciant, cu efecte negative asupra celui vizat. Grupurile supuse cel mai adesea discriminării şi asupra cărora s-au centrat cele mai multe studii sunt: minorităţile etnice, rasiale, religioase, grupurile de imigranti etc. O preocupare aparte a existat pentru discriminarea practicată la adresa femeilor. Stereotipurile constituie elemente omniprezente în viaţa noastră, reprezentând tema predilectă a celor mai multe lucrări de psihologie socială (şi nu numai). Mai mult chiar, nu putem vorbi de psihologie socială fără a vorbi de stereotipuri. Tocmai datorită acestui fapt nu voi insista foarte mult asupra definiţiilor existente sau asupra dezbaterii originii lor considerând aceste lucruri deja ştiute şi ca depăşind obiectivele bine limitate ale acestei lucrări. Mă voi limita la a reaminti că termenul de “stereotip”, preluat din limbajul tipografic, a fost pentru prima oară introdus în sfera psiho-socialului de către Lippmann, în 1922, care le considera “imagini din minte”, indispensabile pentru filtrarea realităţii obiective atât de complexe.

Astăzi, majoritatea cercetătorilor din domeniul psihologiei sociale sunt de acord cu definiţia lui Leyens conform căreia stereotipurile reprezintă teorii implicite ale personalităţii, comune pentru ansamblul membrilor unui grup şi care se referă la ansamblul membrilor unui alt grup şi la grupul propriu. Noua legislaţie interzice discriminarea la angajare şi în cazul instruirii profesionale pe baza rasei sau originii etnice, orientării sexuale, religiei sau convingerilor, vârstei sau dizabilităţilor. Regulamentele cu privire la discriminarea rasială se referă de asemenea şi la alte domenii cum ar fi învăţământul, securitatea socială, serviciile medicale, accesul la bunuri şi locuinţele. Atât discriminarea directă, cât şi cea indirectă sunt cuprinse în noile regulamente. Avem de-a face cu discriminare directă atunci când o persoană este tratată mai puţin favorabil decât altă persoană datorită originii sale rasiale sau etnice, religiei sau convingerilor, handicapului, vârstei sau orientării sexuale. O ofertă de lucru care menţionează „personale cu handicap nu pot aplica" este un exemplu de discriminare directă.
În realitate, însă, discriminarea îmbracă forme mult mai subtile. De aceea este vizată şi discriminarea indirectă. Aceasta se întâmplă atunci când o dispoziţie aparent neutră, un criteriu sau o practică ce ar putea dezavantaja indivizii pe baza originii lor rasiale sau etnice, religiei sau convingerilor, handicapului, vârstei sau orientării sexuale, doar dacă această practică nu este justificată obiectiv printr-un scop legitim. Un exemplu de discriminare indirectă este să se solicite unei persoane care aplică pentru un post să dea un test într-o anumită limbă, chiar dacă acea limbă nu este necesară pentru acel post. Testul ar putea exclude mai multe persoane care au o altă limbă maternă.

Noua legislaţie permite câteva excepţii la principiul egalităţii, cum ar fi păstrarea caracterului special al organizaţiilor religioase, sau autorizarea unor măsuri de promovare a integrării lucrătorilor mai în vârstă sau mai tineri pe piaţa forţei de muncă. Legislaţia obligă Statele Membre ale Uniunii Europene să recunoască victimelor discriminării dreptul de a face o reclamaţie printr-o procedură judiciară sau administrativă şi să aplice sancţiuni autorilor discriminării. Legislaţia prevede de asemenea împărţirea sarcinii probaţiunii în cazurile civile şi administrative. Aceasta va permite victimelor discriminării să dovedească acest lucru. Legislaţia cu privire la discriminarea rasială solicită Statelor Membre să desemneze organisme pentru promovarea egalităţii care vor oferi sprijin independent victimelor discriminării, vor proceda la anchete şi studii şi vor publica rapoarte şi recomandări independente. Victimele discriminării pot fi de asemenea sprijinite de o organizaţie non-guvernamentală sau de un sindicat care au un interes legitim în acest caz. În cadrul Programului de acţiune comunitară, UE a lansat o campanie majoră de informare în toate Statele Membre ale UE, în strânsă colaborare cu sindicatele, angajatorii, ONG-urile şi autorităţile naţionale pentru a evidenţia avantajele diversităţii la locul de muncă şi nu numai. . În ultima perioadă, un interes special este acordat studiilor referitoare la discriminarea minorităţilor sexuale, a persoanelor cu abilităţi speciale, precum şi a vârstnicilor. În studiul de faţă ne vom centra pe problematica minorităţii etnice, şi anume utilizarea în presă a unor adjective ofensatoare pentru populaţia rromă din ţara noastră. Prejudecăţile clasice în rândul populaţiei majoritare sunt următoarele: rromii sunt hoţi, şmecheri, nu se spală, sunt mereu murdari etc. Până de curând, sistemul şcolar a refuzat să recunoasc rromii drept o minoritate culturală cu interese şi nevoi diferite de cele ale populaţiei majoritare.

Această, asociată cu motive economice a dus la percepţia eronată asupra aspectului educaţional cu care se confruntă rromii în ziua de azi. Putem analiza învăţământul sau accesul la o formă de învăţământ din punct de vedere al diferenţelor culturale. În timp ce pentru români sau americani este deosebit de importantă participarea copiilor la activităţle şcolare, integrarea lor încă de la vârsta de 3 ani într-o formă educaţională pentru că acestea sunt în mare cerinţele statului, există culturi în care acederea în sistemul educaţional nu este foarte importantă. Valorile promovate diferă de la o cultură la alta. De aceea, rromii acordă o mai mare importanţă rolului familiei în viaţă, susţine căsătoria de la vârste cât mai fragede pentru că ei consideră că acestea ar trebui să fie cele mai importante aspecte, în timp ce românii, dar şi alte organizaţii luptă pentru sancţionarea acestei minorităţi deoarece căsătoria nu trebuie realizată de la o vârstă atât de fragedă (7-8-10 ani) considerându-se încălcarea unor norme, reguli şi legi.

Un alt factor este discriminarea la locul de muncă. Un rrom, chiar educat, are puţine şanse de a primi posturi în funcţii de conducere, de a primi aceleaşi drepturi care i se cuvin din partea angajatorului, şi de cele mai multe ori, rromii nu sunt angajaţi cu carte de muncă; ei preferă să lucreze fie la negru, fie să-şi încropească ei propriile afaceri de ţesătorie, confecţii de oale, vase din aramă etc. Studiul de faţă încearcă să prezinte atitudinea a două ziare foarte bine cotate în domeniul jurnalismului actual faţă de domeniul discriminării etnice. Am ales să caut un subiect care îi are ca şi subiecţi principali rromii. Având în vedere situaţia neplăcută existentă în afara graniţelor ţării cu privire la românii care comit diverse infracţiuni în Italia sau Franţa, românii consideraţi la nivel internaţional, ţigani. Există o tendinţă universală de a promova stereotipuri şi discriminări în ceea ce priveşte această minoritate, iar presa de cele mai multe ori contribuie la această situaţie.